Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Vastine
24.11.2022

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Työ- ja elinkeinoministeriön vastine talousvaliokunnan saamiin asiantuntijalausuntoihin: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maa-asemista ja eräistä tutkista sekä avaruustoiminnasta annetun lain muuttamisesta ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta (HE 113/2022 vp)

Työ- ja elinkeinoministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa vastineensa talousvaliokunnalle toimitettuihin asiantuntijalausuntoihin ja kuulemistilaisuudessa esiin tuotuihin seikkoihin lausuen seuraavaa:

Asetuksenantovaltuudet sekä lain täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset

ICEYE Oy ja PIA ry tuovat lausunnoissaan esille huolet liittyen maa-asemista ja eräistä tutkista annettavaksi ehdotettuun lakiin (*maa-asemalaki*) sekä avaruustoiminnasta annetun lain (*avaruustoimintalaki*) muutosesitykseen sisältyviin asetuksenantovaltuuksiin. ICEYE Oy mm. katsoo, että avaruustoimintalakiin ehdotettu laintasoinen sääntely ei täytä täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimusta. PIA ry toteaa, että useiden kysymysten käsittely asetuksen tasolla tekee toimintakentästä vaikeasti ennakoitavaa ja voi heikentää suomalaisten yritysten kansainvälistä kilpailukykyä. Lisäksi PIA ry esittää lausunnossaan, että toiminnanharjoittajia on kuultava asetuksia laadittaessa.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että avaruustoiminnasta annetun lain soveltamisalaa koskeva raja-arvoasetuksen valmisteluissa on luonnosteluvaiheessa saatu tiedossa olevien satelliittikaukokartoitusta harjoittavien tai suunnitelevien toimijoiden (ICEYE Oy, Kuva Space Oy) kommentit. Tämän lisäksi asetusluonnos on tarkoitus saattaa vielä viralliselle lausuntokierrokselle lausuntopalvelu.fi:n kautta mahdollisimman pian. Muiden mahdollisten asetusten tai asetuksissa annettavien tarkentavien säännösten osalta työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että kaikkien asetuksenantovaltuuksien mukaisia säännöksiä ei ole tarkoitus tai tarpeen antaa lain yhteydessä tai heti sen voimaan tultua. Avaruustoimintalaki jo nykyisellään sisältää asetuksenantovaltuutuksia, joiden nojalla ei ole lain ensimmäisen lähes viiden voimassaolovuoden aikana nähty tarpeelliseksi antaa tarkentavia säännöksiä. Lakimuutokseen sisältyvistä asetuksenantovaltuuksista valtioneuvoston asetuksen osalta ajankohtainen sääntelytarve on tunnistettu vain raja-arvoasetukselle, joka koskee teknisiä parametreja lain soveltamisalan määrittämiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriön tasolla on ensi sijassa tarpeen säätää luvan hakemiseen liittyvistä määräajoista ja lupahakemukseen tarvittavista tiedoista ja asiakirjoista.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että perustuslakivaliokunnan käytäntö on huomioitu hallituksen esityksessä ja että asetuksissa ei ole tarkoitettu säädettäväksi sellaisista asioista, joiden perusteet eivät ilmenisi ehdotetuista laeista. Asetuksenantovaltuuksiin on perustuslakivaliokunnan käytännössä kohdistettu vaatimuksia sääntelyn täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta. Olennaista on, että säänneltävästä asiasta on riittävät perussäännökset laissa. Valtuutussäännösten täsmällisyys ja tarkkarajaisuus ovat siten riippuvaisia

lain muista säännöksistä eikä valtuutussäännöksiä voida arvioida lain muista säännöksistä irrallisina. Perustuslakivaliokunta on käytännössään vakiintuneesti muistuttanut siitä, että perustuslain säännökset rajoittavat joka tapauksessa suoraan valtuussäännösten tulkintaa samoin kuin valtuuksien nojalla annettavien säännösten sisältöä (esim. PeVL 58/2010 vp, s. 3/I ja PeVL 44/2010 vp, s. 4/II). Työ- ja elinkeinoministeriö huomioi, että lakiesitysten asetuksenantovaltuudet on kirjoitettu muotoon ”Tarkempia säännöksiä […] voidaan antaa…”, minkä on yhtäältä tarkoitus osaltaan osoittaa, että perussäännökset asetuksella säänneltävistä asioista ovat jo laeissa (Ks. esim. PeVL 49/2014 vp, s. 6) sekä toisaalta kertoa, että lain säännöksiä voidaan tarkentaa tarvittaessa. Tarkemman sääntelyn tarve voi ilmetä lain soveltamisvaiheessa taikka esim. teknologisen kehityksen tai ulko- ja turvallisuuspoliittisen tilanteen muutosten myötä eikä siten ole täysin ennakoitavissa.

Työ- ja elinkeinoministeriö huomioi, että niiltä osin kuin kyse on laajakantoisista ja periaatteellisesti tärkeistä asioista on asetuksenantovaltuus osoitettu valtioneuvostolle sekä teknisluonteisemmissa ja toimeenpanoa koskevissa asioissa ministeriölle. Vastaavasti maa-asemalain nojalla voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella tai tarkempia määräyksiä teknisistä yksityiskohdista Liikenne- ja viestintäviraston määräyksellä. Lakihankkeen työryhmässä käytyjen keskustelujen pohjalta on arvioitu, että valtioneuvoston asetusten osalta kyseeseen voisivat tulla erityisesti sellaiset kansallista turvallisuutta ja ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevat yksityiskohtaiset säännökset, jotka ovat alttiita muutoksille. Tämä on tunnistettavissa myös esim. Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa (2020:30), jossa on katsottu, että ulko- ja turvallisuuspoliittisen toimintaympäristön muutosten nopeus edellyttää Suomelta vahvaa kykyä ymmärtää toimintaympäristöämme ja vaikuttaa siihen sekä varautua muutoksiin (s. 11). Uudet teknologiat, ml. avaruuden kasvava merkitys turvallisuudelle, asettavat uusia vaatimuksia kansalliselle lainsäädännölle ja varautumiselle (s. 17–18).

Nopean teknologisen kehityksen lisäksi haasteena ovat turvallisuustilanteen ja -ympäristön epävakaus ja vaikea ennakoitavuus. Tämä rajoittaa mahdollisuuksia määritellä lain tasolla pysyvällä tavalla sitä, millaiset yksittäiset toimet (kuten datan luovutukset tai maa-aseman perustaminen tiettyyn sijaintiin erilaisin yhteistyökuvioin) ovat kulloisessakin tilanteessa katsottavissa riskittömiksi kansallisen ja kansainvälisen turvallisuuden kanssa. Työryhmäkeskusteluissa sekä myös ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa 2020:30 (s. 16) on todettu uusien teknologioiden mahdollisuuksien ja uhkien arvioinnin kokonaisturvallisuuden näkökulmasta vaativan jatkuvaa ennakointia ja varautumista. Ulko- ja turvallisuuspoliittisen tilanteen muutokset ja vaikutukset sekä tarve niihin varautumiseksi on otettu laissa huomioon asetuksenantovaltuuksin, joiden nojalla lain säännöksiä voitaisiin tarpeen vaatiessa tarkentaa. Lait kuitenkin sisältävät täsmälliset ja tarkkarajaiset säännökset siitä, millaiseen toimintaan riskejä on katsottu liittyvän: maa-asema- ja tutkatoiminta (maa-asemalaki) sekä avaruustoiminta ja satelliittikaukokartoitus (avaruustoimintalaki). Lain tasolla säädellään näiden toimintojen luvanvaraisuudesta, turvallisen harjoittamisen reunaehdoista sekä toiminnan valvonnasta.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että lakiesitykseen sisältyy yksi asetuksenantovaltuus, jonka tarkentaminen olisi esitettyjen lausuntojen sekä perustuslakivaliokunnan linjausten mukaisesti perusteltua. Ministeriö ehdottaa, että avaruustoiminnasta annettua lakia koskevan muutosehdotuksen 11 d §:n 5 momentin asetuksenantovaltuutta tarkennetaan siten, että ”*Tarkempia säännöksiä kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan mukaisista asiakkaista tai datan luovuttamisesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella*”. Tämä sitoisi asetuksenantovaltuuden selkeämmin lakiesityksen muihin sanamuotoihin sekä muistuttaisi, että asiakkuuksia tai datan luovuttamista koskevat mahdolliset rajoitukset määrittyvät kansallisen turvallisuuden ja ulko- ja turvallisuuspoliittisten tilanteen tai linjan mukaisesti.

Muilta osin esitettyihin asetuksenantovaltuuksiin ei ehdoteta muutoksia, sillä kyseessä katsotaan olevan sellaiset yksityiskohtaiset ja teknisluontaiset säännökset, että niistä on tarkoituksenmukaista säätää asetuksella ja säänneltävistä asioista on perussäännökset

ehdotettuihin lakeihin kirjattuina. Vastaavia löytyy myös jo voimassa olevasta avaruustoiminnasta annetusta laista (63/2018) sekä sen nojalla annetusta työ- ja elinkeinoministeriön asetuksesta avaruustoiminnasta (74/2018).

Esityksen vaikutukset kilpailukykyyn sekä taloudellisten vaikutusten arviointi

ICEYE Oy ja PIA ry esittävät lausunnoissaan, että toiminnan rajoitukset vaarantavat suomalaisten toimijoiden kilpailukykyä kansainvälisesti kilpailulla avaruusalalla. ICEYE Oy myös toteaa, että hallituksen esityksessä esitetty vaikutusten arviointi on puutteellinen yrityksiin kohdistuvien taloudellisten vaikutusten osalta.

Työ- ja elinkeinoministeriö huomioi, että laein tai asetuksin ei ole tarkoitus pyrkiä rajoittamaan sitä, millaisella suorituskyvyllä toimintaa harjoitetaan, mikä voisi olla haitallista kilpailukyvyn kannalta, vaan osoittaa, kuinka toiminnan turvallisuudesta on huolehdittava. Teknisiä kyvykkyyksiä ei ole tarvetta rajoittaa, jos datan turvallinen käsittely ja luovuttaminen on muutoin varmistettu (esim. HE 113/2022 vp, 55). Tähän on pyritty säätämällä turvallisuusvaatimuksista sekä asiakkaan tuntemisen ja turvallisten dataluovutusten periaatteista.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että ehdotettujen lakien tavoitteena on antaa turvallisuuspoliittinen signaali siitä, että Suomi toimii vastuullisesti ja sen kanssa samanmielisten valtioiden edut huomioiden. Tämän on tarkoitus edesauttaa myös suomalaisten toimijoiden näkymistä luotettavana ja houkuttelevana yhteistyökumppanina samaan arvopohjaan nojaavien valtioiden ja niiden lainkäyttöpiirissä toimivien tahojen kanssa.

ICEYE Oy esittää lausunnossaan huolensa siitä, että hallituksen esityksessä ei ole voitu arvioida esityksen taloudellisia vaikutuksia riittävässä laajuudessa. Hallituksen esityksen mukaan (HE 113/2022 vp, s. 17) lakia valmisteltaessa tiedossa on ollut kaksi satelliittikaukokartoitusta harjoittavaa yritystä eikä yksityissektorilla ollut yhtään vain maa-asematoiminnasta tuloja saavaa yritystä, joten ainakin alkuvaiheessa kummankin lain soveltamisalaan kuuluisi vain pieni määrä toiminnanharjoittajia. Molemmat kaukokartoitustoimijat ovat olleet kuultavina lakihankkeen työryhmässä. Satelliittikaukokartoitusta koskevan raja-arvoasetuksen luonnostelussa on tarkentunut, että luonnosteltujen raja-arvojen puitteissa tiedossa olevista kaukokartoitustoimijoista vain yksi kuuluisi lain soveltamisalaan lain voimaantullessa.

Satelliittikaukokartoituksessa on jo nykyisen avaruustoimintalain nojalla huomioitu dataan liittyviä riskejä. Työryhmäkuulemisten perusteella sekä ulkoministeriön vientivalvontayksikön 2019 teettämän selvityksen mukaan alalla on myös ns. omavalvonnan tai itsesääntelyn keinoja, joita noudattaen toimijat osoittavat olevansa vastuullisia ja luotettavia kumppaneita (ks. myös HE 113/2022 vp, s. 20). Lakiesityksen on katsottu olevan linjassa sen käytännön kanssa, joka jo voimassa olevan avaruustoimintalain sekä alan vastuullisen itsesääntelyn keinoin jo on olemassa sekä yleisesti käytössä olevia tietoturvakäytäntöjä silmällä pitäen kohtuudella toteutettavissa. On kuitenkin vaikea arvioida, kuinka esimerkiksi ulko- ja turvallisuuspoliittisen tilanteen epävakaudet vaikuttavat siihen, aiheutuuko laista taloudellisia vaikutuksia, joita esitystä varten ei ole voitu tarkemmin arvioida.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että lakiesityksen vaikutuksia yritysten liiketoimintaan on tarpeen arvioida mahdollisimman pian lakien voimaantulon ja siirtymäajan jälkeen. Myös lupamenettelyjen ja valvonnan kautta kertyvää ymmärrystä lain vaikutuksista tullaan hyödyntämään lakien toimeenpanossa ja mahdollisten muutostarpeiden tunnistamisessa.

PIA ry:n esittämät tarkennusehdotukset avaruustoimintalain muutosehdotukseen

PIA ry on esittänyt sen täsmentämistä, että yritykset voivat jakaa kaukokartoituskuvia ja -dataa markkinointitarkoituksiin esimerkiksi internetsivuillaan. Työ- ja elinkeinoministeriö huomioi, että asiakkaan tuntemiseen ja tunnistamiseen liittyviä velvoitteita datan loppu-

käytön varmentamiseksi ei voi ohittaa sillä, että lain soveltamisalaan kuuluvaa kaukokartoitusdataa asetetaan vapaasti kenen tahansa saataville. Oman aineiston, kuten satelliittikuvien, hyödyntäminen markkinointitarkoituksessa on kuitenkin oltava mahdollista. Voitaneen olettaa, että tällainen markkinointimateriaali ei sisällä aineistoa, jonka julkaisu voisi aiheuttaa riskejä kansallisen turvallisuuden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan näkökulmasta.

PIA ry katsoo, että satelliittikaukokartoitusluvat tulisi lähtökohtaisesti myöntää toistaiseksi voimassa oleviksi. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että satelliittikaukokartoituslupien voimassaoloa koskevat säännösehdotukset vastaavat avaruustoiminnan säännöksiä. Avaruustoimintaluvat on lähtökohtaisesti myönnetty toistaiseksi voimassa oleviksi kuitenkin huomioiden, että voimassaoloon voi vaikuttaa hakemuksessa esitetyn toiminnan tai siihen liittyvien olosuhteiden muuttuminen. Satelliittikaukokartoituslupien kohdalla huomionarvoista on, että kyseeseen tulevat toimijakohtaiset luvat siinä missä avaruustoimintaluvat ovat avaruusesinekohtaisia. Toimijakohtaisiin lupiin voi liittyä suurempi tarve mahdollisuudesta myöntää lupa määräajaksi ja esim. ehdotettu maa-asemalaki mahdollistaa luvan myöntämisen vain määräajaksi. Satelliittikaukokartoitussääntelyä koskien ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi tehdä lain tasoisesti kategorista pääsääntöä, että luvat myönnettäisiin toistaiseksi voimassa oleviksi.

PIA ry on ehdottanut, että satelliittikaukokartoituksen turvallisuusvaatimuksia koskevassa 11 c §:ssä täsmennettäisiin, että turvallisuusvaatimukset koskevat kaukokartoitustoiminnan harjoittajan omassa käytössä olevia laitteita ja laitteistoja sekä omaa toimintaa eikä vastaa muiden tahojen toiminnasta tai näiden laitteista tai laitteistoista. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että ehdotetusta määritelmäpykälästä (4 §) seuraa, että kaukokartoitustoimija on huolehdittava sen satelliittikaukokartoituksen harjoittamisesta turvallisuusvaatimusten mukaisesti, johon sillä on tosiasiallinen määräysvalta. Tähän liittyy myös PIA ry:n ehdotus siitä, että ”ulkopuolinen taho” määriteltäisiin laissa. Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että vaatimus siitä, että ”ulkopuolisilla tahoilla ei ole oikeudetonta pääsyä” laitteisiin, tiloihin tai dataan merkitsee tilanteita, joissa oikeusjärjestyksessä ei ole osoitettavissa perusteita kyseisen tahon pääsylle laitteisiin, tiloihin tai dataan. Näin voi esim. olla tilanteissa, joissa kaukokartoitustoimijan tiloissa oleilee henkilö, jota kaukokartoitustoimija ei itse ole tiloihin kutsunut ja päästänyt taikka dataa paljastuu henkilölle, jolle kaukokartoitustoimija ei ole pääsyä siihen suonut esim. työ- tai liikesuhteen perusteella tai lain mukaisen dataluovutuksen kautta tunnistetulle asiakkaalle. Ministeriö ei näe tarpeelliseksi tämän tarkentamista lakitekstissä.

PIA ry:n esittämät huolet ns. takaporteista

Lausunnossaan PIA ry esittää huolen siitä, että maa-asemalain ja avaruustoimintalain tarkastusoikeutta tulkittaisiin ns. takaporttina eli Suomen viranomaisten pääsynä toiminnanharjoittajan tai kaukokartoitustoimijan asiakkaan tietoon. Työ- ja elinkeinoministeriö kiinnittää huomiota laeista ilmeneviin tarkastusoikeuden laajuutta rajoittaviin vaatimuksiin sekä lain soveltamisalasta ja määritelmäpykälästä johtuvista rajoituksista siihen, mikä ja kenen toiminta kuuluu lain ja valvonnan piiriin tai Suomen viranomaisten toimivaltaan. Näiden mukaisesti työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että lakeihin ehdotetuista tarkastusoikeus-pykälästä ei ole katsottu seuraavan, että viranomaisella olisi pääsy tiloihin, tietoihin tai laitteisiin, jotka toiminnanharjoittajalla tai kaukokartoitustoimijalla ei ole harjoittamansa toiminnan tai kyseisen asiakassuhteen perusteella hallussaan. Tämän lisäksi tarkastusoikeutta rajaa vaatimus tarkastuksen tarpeellisuudesta sekä sen suorittamisesta vain tarvittavassa laajuudessa ja vain välttämättömiin tietoihin.

Luvan peruuttaminen ja korvausten maksaminen (maa-asemalaki)

PIA ry esittää lausunnossaan, että ehdotettuun maa-asemalakiin lisättäisiin säännös koskien korvausten maksamista tapauksissa, joissa maa-asema- tai tutkatoiminnalle myönnetty lupa peruutetaan ehdotetun 8 §:n nojalla. Työ- ja elinkeinoministeriö kiinnittää huo-

mioita pykäläehdotuksen luvan muuttamisen ja peruuttamisen edellytyksiin sekä säännöksen tarkoitukseen turvata lain, myönnetyn luvan ja lupaehtojen noudattaminen. Säännönmukainen korvaus luvan peruuttamisen tapauksissa johtaisi käytännössä siihen, että toiminnanharjoittaja olisi mahdollisuus saada korvaus siitä, että tämä ei täytä lakia tai sen nojalla asetettuja velvoitteita.

Työ- ja elinkeinoministeriö huomioi tältä osin myös perustuslakivaliokunnan käytännön, jossa se on vakiintuneesti katsonut, että perustuslain omaisuuden suojaa koskevasta 15 §:stä ei johdu vaatimusta korvata omistajalle mitä tahansa käyttörajoitusta eikä täyden korvauksen vaatimusta korvauksia myönnettäessä. Omaisuuden käyttörajoituksen korvaaminen on vain yksi kokonaisarviointiin vaikuttava osatekijä, joka otetaan huomioon arvioitaessa, onko käyttöoikeuden rajoitus omaisuuden perustuslainsuojan kannalta sallittua (ks. esim. PeVL 24/2012 vp, s. 2/II, PeVL 20/2010 vp, s. 4/I ja PeVL 6/2010 vp, s. 4/I). Esimerkiksi ympäristölupien epäämisen osalta perustuslakivaliokunta on katsonut, että on perusteltua, ettei luvan epäämisestä lain perusteella makseta korvauksia. Perustuslakivaliokunta on tältä osin todennut, että kenellekään ei voida katsoa perustuslaista johtuvista syistä muodostuvan oikeutta saada korvausta siitä, että omistaja ei voi käyttää omaisuuttaan toimintaan, joka ei täytä laissa säädettyjä edellytyksiä. (PeVL 10/2014 vp, s. 5.)

Edellä sanotuin syin työ- ja elinkeinoministeriö ei katso tarpeelliseksi lisätä korvaussäännöstä ehdotettuun maa-asemalain 8 §:ään.

Lakien soveltaminen viranomaisiin

Liikenne- ja viestintävirasto kiinnittää lausunnossaan huomiota siihen, että ehdotetun maa-asemalain 3 §:n yksityiskohtaisten perustelujen (HE 113/2022 vp, s. 34) mukaan tarkastusoikeus soveltuisi myös viranomaisen harjoittamaan toimintaan, vaikka tämä ei ilmene itse pykäläehdotuksesta. Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että kysymys on teknisestä virheestä ja ehdottaa pykälätekstin korjaamista viraston ehdottamalla tavalla.

Liikenne- ja viestintävirasto myös huomioi, että ehdotetun maa-asemalain toiminnanharjoittajan luotettavuutta koskeva pykälä tulisi nykyisen ehdotuksen mukaan sovellettavaksi viranomaisten harjoittamaan kaupalliseen toimintaan. Sama koskee avaruustoimintalakiin ehdotettua 17 a §:ää luotettavuuden arvioinnista. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että virkavastuulla toimivan henkilön luotettavuuden arviointi ei ole tarkoituksenmukaista huomioiden erityisesti, että samojen henkilöiden harjoittama maa-asema- ja tutkatoiminta sekä satelliittikaukokartoitus on viranomaistoimintana rajattu suurilta osin lain säännösten ulkopuolelle. Rajauksen taustalla vaikuttaa juuri viranomaisten keskinäinen luottamus virkavastuulla toimivien henkilöiden toimintaan.

Maa-asemalakiesityksen 3 §:ään ehdotetaan muutosta Liikenne- ja viestintäviraston lausunnosta ilmenevällä tavalla: ”*Tämän lain 4, 5, 7, 8, 10, 17 ja 18 §:ää ei sovelleta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:n 1 momentin 1–7 kohdissa tarkoitetun viranomaisen harjoittamaan maa-asema- tai tutkatoimintaan eikä Euroopan Unionin toimielimen tai viraston Suomen alueella harjoittamaan maa-asema- tai tutkatoimintaan. Kyseisiä säännöksiä, lukuun ottamatta lain 5 §:ää, sovelletaan kuitenkin niiden harjoittamaan kaupalliseen maa-asema- tai tutkatoimintaan. Lain 13 §:ää ei sovelleta Puolustusvoimiin.*”

Avaruustoimintalain muutosesityksen 1 §:n 3 momenttia ehdotetaan tarkennettavaksi 17 a §:ää koskevien mainintojen osalta seuraavasti:
”*Tässä laissa säädetään myös satelliittikaukokartoituksesta, jota koskeva tosiasiallinen määräysvalta on Suomessa ja jossa käytettävien yhden tai useamman laitteen tai laitteiston suorituskyky ylittää valtioneuvoston asetuksessa säädetyt raja-arvot. Tämän lain 11a, 12–15, 17 ja 21 §:ää ei kuitenkaan sovelleta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:n 1 momentin 1–7 kohdassa tarkoitetun viranomaisen harjoitta-*

maan satelliittikaukokartoitukseen, ellei kyseessä ole viranomaisen harjoittama kaupallinen toiminta. Tämän lain 17 a §:ää ei sovelleta edellä tarkoitettujen viranomaisten harjoittamaan avaruustoimintaan tai satelliittikaukokartoitukseen."

Datan määritelmät maa-asemalaissa ja avaruustoimintalaissa

Liikenne- ja viestintävirasto ehdottaa lausunnossaan maa-asemadatan ja kaukokartoitusdatan määritelmien tarkentamista, siten, että niistä käy ilmi, että pääasiallisesti muuhun kuin vastaanotettuihin signaaleihin *tai tietoihin* perustuvat aineistot eivät kuulu määritelmän piiriin. Lausunnon pohjalta työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että kyse on teknisestä virheestä, jonka korjaamiseksi ministeriö ehdottaa "tai tietoihin" sanojen lisäämistä kyseisiin määritelmä-säännöksiin Liikenne- ja viestintäviraston ehdotusta vastaavalla tavalla:

Maa-asemalain 2 §
6) maa-asemadatalla maa-aseman tai tutkan välittämiä tai vastaanottamia signaaleita ja tietoa sekä niistä johdettuja muita kuin sellaisia tuotteita, jotka eivät pääasiallisesti perustu laitteiston välittämiin signaaleihin tai tietoihin *vaan on saatu loppupäätelminä eri tietojen yhdistelyn tai manipuloinnin taikka näihin perustuvien laskelmien kautta, signaalien ja taltioitujen tietojen käsittely- tai varastointivaiheesta taikka lähetys- tai esitystavasta riippumatta.*

Avaruustoimintalain 4 §
6) kaukokartoitusdatalla kaukokartoitustoimijan hallussa olevia satelliittikaukokartoituksessa käytetyn laitteen tai laitteiston välittämiä signaaleita tai taltioimaa tietoa ja niistä johdettuja muita kuin sellaisia tuotteita, jotka eivät pääasiallisesti perustu laitteen tai laitteiston välittämiin signaaleihin tai tietoihin *vaan on saatu loppupäätelminä eri tietojen yhdistelyn tai manipuloinnin taikka näihin perustuvien laskelmien kautta, signaalien ja taltioitujen tietojen varastointivaiheesta taikka lähetys- tai esitystavasta riippumatta*.

Liikenne- ja viestintäviraston tarkennusehdotus lokitietoja koskien

Liikenne- ja viestintävirasto katsoo lausunnossaan, että maa-asemalakiehdotuksen 6 §:n 1 momentin 4 kohtaa tulisi täsmentää siten, että siinä erikseen mainitaan, että tiedot maa-asemadatan luovutuksista sisältyvät myös aina tallennettaviin lokitietoihin. Virasto huomioi, että esityksen 12 §:n perusteluissa mainitaan, että valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeus koskisi muun ohella lokitietoja siitä, mihin maa-asemadataa on välitetty tai luovutettu, mutta tällaisia lokitietoja ei välttämättä olisi olemassa, ellei sitä erikseen edellytettäisi. Virasto toteaa lausunnossaan, että ei ole selvää, että 6 §:ssä mainitut "muut tarpeelliset lokitiedot" sisältävät tiedot luovutuksista, sillä kohdassa erikseen mainitut lokitietojen tyypit liittyvät pääasiassa satelliitille annettuihin komentoihin.

Työ- ja elinkeinoministeriö esittää, että tätä kysymystä tarkastellaan tarkemmin samalla kun säädetään seuraamusmaksun lisäämisestä maa-asemalakiin. Kuten liikenne- ja viestintäministeriön lausunnossa valiokunnalle todetaan, tarkoitus on arvioida seuraamusmaksusta säätämistä mahdollisimman pian.

Siirtymäaika

PIA ry ehdottaa, että lakien siirtymäaikaa pidennettäisiin esitetystä 12 kuukaudesta 24 kuukauteen.

Työ- ja elinkeinoministeriö huomioi, että lainvalmistelussa sekä satelliittikaukokartoitusta koskevan raja-arvoasetuksen luonnostelussa tiedossa on ollut vain kaksi kaukokartoitustoimijaa. Raja-arvoasetusluonnoksesta saatujen kommenttien pohjalta näistä vain toisen toiminta nykyisellään kuuluisi lain soveltamisalaan heti sen voimaantultua (v. 2023

alussa). Kyseessä on toimija, jolla on kiertoradalla useita Suomen lainkäyttöpiiriin kuuluvia kaukokartoitussatelliitteja, joita koskevat avaruustoiminnasta annetun lain nykyiset vaatimukset kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikan mukaisuudesta. Datan luovutusrajoitukset EU:n ja YK:n pakotteiden ja asevientikieltojen mukaisesti on huomioitu lupaehdoissa. Lakimuutoksella ei tiettävästi ole sellaisia vaikutuksia, etteikö 12 kuukauden siirtymäaika olisi riittävä jo käynnissä olevaa toimintaa koskien.

Lain voimaantulo mahdollisimman pian sekä liian pitkän siirtymäajan välttäminen korostuvat maa-asemalain puolella, jossa vastaanottavia maa-asemia koskeva sääntely puuttuu nykyisestä lainsäädännöstä kokonaan ja tiedossa on suunnitelmia aloittaa toimintaa mahdollisesti jo ennen lain voimaantuloa. Sen varmistaminen, että toiminta ei vaaranna kansallista turvallisuutta tai ole ristiriidassa ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa on voitava varmistaa riittävän nopeasti, minkä vuoksi 12 kuukauden siirtymäaika on perusteltua myös maa-asemalain puolella.